

עין משפט ור מצה

בא א מיי פ"ב מהל' צניעות עשור הל"א סמג לארין סה טושי"ע אר"ח ס"י מריב

בב ב מיי פ"ח מהל' אבות הטומאה הלכ' י:

בג ג ד מיי פ"ב מהל' צניעות עשור הלכ' ז סמג לארין סט טושי"ע אר"ח ס"י מריב ספיק' ב: **בד** ה [מיי שם] טושי"ע שס ספיק' ו:

בה ו ז מיי פ"ח מהל' תרומות הל' ח:

מוסף רש"י

ציר שעל גבי ירק. משקה הוולא מן הירק, ל"א ניר ממש שחי מטבילין מאלמן צליה. מצטרף לככותבת. ואפי"ז דלא קרינא, כיון דכדיה אוכל מיתבר אוכל הוא (וחוץ וק.). האוכל אכילה גסה ביהוד"כ פטור. דלא עבר על אשר לא תעונה, שאף כי עיני הול, ומזיק את עמלו (יבמות ח.). כי יאכל פרט למזיק. תרומה של כסף, אפילו כנוגה, שאינו תענה ממש אלף קרן כשאר מזיק (פסחים ג.) שם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נטפה ממן שאינו חייב (טע"יה יט.).

רבנו חננאל

ואסקנא כי איתשיל בעוג מלך הבשן איתשיל. דמלא לוגמיו יתר מרביעית. הדחה ליה בית הייל לקולא. ואקשינן מאי שנא אכולג, דכולי עלמא בשיעורא דהא ככותבת, ובשניה שיעורא דכל חד וחד כמלוא לוגמיו דיריה. ורשנין קים ליהו לרבנן דבשניה דכל חד וחד לא מיתביה דעתיה אלא כמלא לוגמא דיריה, אבל בדחבריה לא, ובאכילה ככותבת כולי עלמא מיתביה דעתיהו. מיהו לרובי גפנים ככותבת פורתא. פ"י פרס חצי חלה שהיא (א) כל האוכלת מצטרפת לרובי גפנים ככותבת פורתא. כשן חצי חלה שיהא (א) כל האוכלת מצטרפת לרובי גפנים ככותבת פורתא. כל האכילות וחייב, ואם שהה יותר מזה אין מצטרפין כשיעור בטל המיעוט במיעוט, ואכילה אוכלין טמאין חצי פרס מעט מעט כשיעור שהיית אכילת פרס מצטרפין ומטמא הגרן, ואם הוא [שיעור] שיהיו יותר מזה בטלו האוכלין, וכי שיעור אחד לכות שיעור אחד לחצי פרס. ופריך ליה רב פנא הנה לטומאת גזרות דמדרבנן היא לפיכך מקילין בה, והאי קרא דכתיב אל תטמאו בהם ונטמאתם בם, מיכן לטומאת גזרות מן ההורה, טומאת גזיות מדרבנן היא וקרא

אסמכתא בעלמא. אמר רב פנא אומצא ומלחא דעלה, מצטרפין לככותבת, אפי"ז דמלחא לבהד לאו מאכל הוא, כיון דאורחא דאינשי מיכל אומצא במלחא מצטרף. וכל שכן שאר אוכלין שמצטרפין. ואם אכל ממני מאכל הרבה מעט מעט עד שהשלים לככותבת חייב, וכן ציר שעל ירק מצטרף, מהו דתימא משקה הוא, קמ"ל כל אכשורי אוכלא אוכלא הוא. אבל אכל אכילה גסה ביום הכפורים דהוא מצטרע ממה שאכל הרבה ומוסיף על מנהגו פטור, מאי טעמא אשר לא תעונה כתיב, וזה אכילתו עינו הוא. איש כי יאכל פרט למזיק, כגון

פ:

וגורגרת גדולה מכזית כדמוכה צר"פ המלניע (שבת דף סא.) כדפרשנין לעיל ואר"כ היכי אמרינן בכריתות פרק אמרו לו (דף יד:) גבי יש אוכל אכילה אחת דאין צית הצליעה ממזיק יותר משני זיתים ואור"י דנהי דקיימא לן כר' שמעון צהא דכדיה לטמא טומאת אוכלין בשחי סעודות דעירוב לא קיימא לן כוותיה אלף או כר' מאיר או כרבי יהודה כדמוכה הם דרב יוסף ורבא כרבי מאיר קיימי ואינהו נמי מודו דכדיה לטמא טומאת אוכלין כרבי שמעון דחליה לצית המנוגע וחצי חליה לפסול גויה וחצי חצי חליה לטומאת אוכלים לאו ארבי מאיר ור' יהודה קאי אלף ארבי שמעון וארבי יוחנן קאי שהזכירו שיעור הככר מדע דהא קמיני הסם צברייתא בגמרא כמה שיעור חצי פרס שחי צי"י חסר קיימעא דצרי ר' יהודה ש"מ דקאי בשיטתיה דר' שמעון דקאמר חצי חליה לפסול הגויה צמתי ביצים ור"ת מירץ צע"א וזה לשונו דגרוגרות צלג גרעינין קאמר הכא ונמעכות ונדרקות טפי ונומים להשימן צצית הצליעה חיתים יש בהם גרעינין וקשין הן ועגולין ואינן נדבקינ צצית הצליעה ולכן הוי שיעור צ' זיתים קשין כשיעור ג' גרוגרות ועוד דרכין ונומין לאכול וכותבת הגסה עדיפא מכזית וגורגור' וצזירא מכדיה (וכו') ולא נהירא לר"י דגרוגרות אין צהן גרעין שהם תמינים שזדקרו וההיא דכריתות (דף יד.) נמי דאין צית הצליעה ממזיק יותר משני זיתים צצצר איירי דלא שייך ציה גרעין וקשה ועגולין: **והצ"י פרם בכדי אכילה פרם.** תימיה לריצ"א צפ"ק דשצת (דף יד.) מפרש טעמא דפסול גווייה משום דזימנין דלכיל אוכלין טמאין ושדי משקה דתרומה לפומיה ומטמא להו ואר"כ ככדיה ליפסל גופיה כיון דלית בהן שיעור לטמא טומאת אוכלין ו"ומירץ צע"א דגורי משום דילמא שדי משקה תרומה לפומיה וקיס להו לרצנן דצצציר מאכילת שחי ביצים אין אדם זמא לשמות והוא צעזמו הקשה לדבריו שומה משקין טמאין אמאי אינו טמא עד שישמה רביעית כדאיתא פ' קדשי מזבח במסכת מעילה (דף פ:.) הא משקה

מטמא אחרים צמשחו כדמוכ צפ"ק דפסחים (דף ד.) וצצרכות פרק אלו דברים (דף נב.) מיהו לפר"ת שפירש דמדאורייתא לא מטמאו אלף צרביעית ומדרבנן הוא דגזור צמשחו ניחא דלא רצו לגזור אלף צמשקין דמטמו מדאורייתא ור"ת פ' דשמי גזירות הוו דמעיקרא גזר צמתי ביצים דנפסל גופיה מלאכול צתרומה אצל מותר ליגע וכן משמע לישנא דפסול גויה ולאו טעמא דמפרש פ"ק דשצת (דף יד.) אלף מטעם אחריתא כמו דאמרי כיון דהאוכל אוכלין טמאין מותר לאכול צתרומה אף על גב דנגעי צצדי דתוך הגוף וחצי למימר מה לי למעי צגופי מה לי צחון וחצי למשרי להגיע תרומה לאוכלים טמאין ואר"ת אר"כ ככדיה לגזור ויש לומר משום דכי אכיל כדיה אין נכנס למעי צציה שאר"כ שלף שאר קצת צין השיניים והחניכיים וכיון דלפיקת' מכדיה אוקמה אשחי ביצים אצל משקין סגי צרביעית שאינן נשארים צין החניכיים והשיניים ור"י הוסיף על דבריו לפרש טעמא לשחי ביצים כיון דלפיקתיה מכדיה אוקמה אחצי שיעור פרס סעודה דצית המנוגע למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דממשמע צפרק כיצד משתפתין (עירובין דף פג.) וההיא גזירה דשחי ביצים גזירה קדמונית הימה קודם י"ח דצר טובא מדע דהוה ס"ד הכא דהיא דאורייתא דפריך מונטמסם צס מייכן לפסול גויה מן התורה ואי לא גזור אלף צי"ח דצר בנחא טעי והא י"ח דצר ידועים לכל ופשט איסורן כדאיתא צפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו.) ועוד אר"כ חסר להו מיי"ח דצר לדברי המקשה וצי"ח דצר גזרו צתר הכי האוכל אוכל ראשון וכו' אפי' ככדיה ומוטעמא דהתם אפילו ליגע צתרומה נפסל גופו: כל

שנכתבו בסדר המוקדם בפסוק מוקדם לנכרה. אם כן הוה צ"ה מקור"י ב"ח. אלף אי היה מלא לוגמיו ממש או אולי צ"ש לחומרל דהוי יותר מרביעית. ומכאן יש ללמוד דהא דלמרינן בפסחים צפרק צתרא [קן, א] גבי קידוש ואם טעם מלא לוגמיו ילא, היינו (דמלא) [כמלא] לוגמיו, דבסוס של צברה אין צריך אלף רביעית כדלמרינן בשצת צפ' המוליא [נע, ב]. ע"כ ענשווד קודם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. מכאן הים מציא רבינו יעקב ראיא דגזירת גויה אין זה גזירה דהאסול אוכל ראשון דיי"ח דצר דפ"ק דשצת [יד, א] (ממועטי) [מדעשין] תלמודא למימר הכא שהיא מן התורה וגזרה דיי"ח דצר פשוט לכל דלעוי כי אם צרצנן. ועוד הארכתי צה הרה צשצת ופכ"ק דעירובין וצפרק כיצד משתפתין [פג, ב]. קב"א צ"ב אכשורי אובלא אובלא הוא. ואפי"ז דלענין שאר דברים משקה הוא כדלמרינן צפרק ערבי פסחים [קטו, א] כל שציבולו צמשקה צריך נטילת ידים, פי' יפני שכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה [פרה פ"ח מ"ו] ומשמע אפילו ציר ומוריים, מיי"ח לענין יום הכפורים כל דצר אכילה אוכלא הוא. וזה שצבולו גסם אכילה גסם ואחד אכלו לשם מזה, זה שצבולו לשם אכילה גסם ופושעים יסבולו צס. א"ל ר"ל האי רשע קרית ליה, ניה דלא עביד מזהו מן המונחת מזה מיהא עביד, אלמא אכילה גסה שמה אכילה. ואומר רבינו שיש חילוק בצלילות שיש אכילה גסה מאד שכן לאסול ויש לך שאינה גסה כל כך. מיר.

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

כי איששיל צבי מדרשא הך דלעיל כמה ישמה ויהא חייב לענין עוג מלך הצבן כלומר לענין אדם כענקים איתשיל והוו להו צית שמאי לחומרלא דמחייצי צרביעית: **זוים צבדי אכילת פרם.** קיס לן (כריתות דף יב:) צכל אותן איסורין ששיעורן צכזית שאם שהה צין

תחילת אכילת השיעור לגמר אכילתו יותר מכדי אכילת פרס אין מטטרף עד שאכל כל השיעור צמוך כדי שהיית סעודה והיא אכילת חצי ככר ששיעורו צו את העירוב שהוא מוון צ' סעודות כדתנן א חליה לצית המנוגע שחלה הכמוצ שהייתו לטמא צגדים כשיעור אכילה: **ככותצס צבדי אכילת פרם.** צתמיה יום הכפורים ששיעור אכילתו כככותבת אף הוא שיעורו (א) צירוף אכילתו צבדי אכילת פרס ואם שהה יותר מכאן אין מטטרף ופטור והא כיון דשיעורו גדול צעני שהיי"ט טפי לצירוף אכילתו והשתא קולא דפטרי ליה: **צנטי מהכי.** אם שהה יותר מייכן לא מייחצא דעתיה ויהי"כ צייצוצ הדעת תליא מילתא דכתיב אשר לא תעונה (ויקרא טז): **חלי פרם.** ששיעורו לפסול את הגויה לאוכל אוכלין טמאין חצי פרס נפסל גופו מלאכול צתרומה וחצי פרס שיעור גדול הוא כשחי ביצים שזוקות כדלמרי' צעירובין (דף פג.) ואף ציה משוינן שהיית צירופו צבדי אכילת פרס ומו לא (ו) כיון דשיעורא רצה הוא צנטי מהכי ליצטרף: **הנה לטומאס** גויה דלאו דאורייתא. ואקילו רצנן צה: **ולא סטמאו צהס.** גבי אכילה כתיב את תשקין צהס נפשותיכס דהיינו אכילה ולא טעמולא צהס לא זו היא אזהרת טומאה שהרי * אין ישראל מזהירין מליטמא דכתיב * אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא טז) כהנים מזהירין ואין ישראל מזהירין אלף אזהרת אכילתן (י) וכתיב ונטמאתם צס משמע שעל ידי אכילתן תטמאו: **מכאן לטומאס** גויה. על ידי אוכלין טמאין דאורייתא: **מדרבנן.** דקרא לאו לטומאה אחא שאין לך דצר מטמא אדם על ידי אכילה אלף צבלת עוף טהור: **אלא אסמכתא צעלמא.** ועיקר קרא דרשנין צפרק אמר להם הממונה (לעיל דף נט.) אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה:

אומא ומילחא. אכשורי אוכלא. משקה הצא למתק את האוכל אוכלא הוא: **אכילה גסה.** שאכל לילי יום הכפורים על השצת שהיה שצע מסעודה שהפסיק צה וכל מה שאכל משחשיכה אכילה גסה הימה ושלף להנאה: **פרט למזיק.** לזה שאינו מצטל ממנו שום עינו על ידי אכילה זו אלף מזיק הוא את האוכלין ואת עצמו: **זר שאכל פרומה.** צשוגג שחייבו הכמוצ תשלומי קרן וחומש פטור אם אכלה על השצע: **פרט למזיק.** את התרומה: **שכוסם**

אומא ומילחא. אכשורי אוכלא. משקה הצא למתק את האוכל אוכלא הוא: **אכילה גסה.** שאכל לילי יום הכפורים על השצת שהיה שצע מסעודה שהפסיק צה וכל מה שאכל משחשיכה אכילה גסה הימה ושלף להנאה: **פרט למזיק.** לזה שאינו מצטל ממנו שום עינו על ידי אכילה זו אלף מזיק הוא את האוכלין ואת עצמו: **זר שאכל פרומה.** צשוגג שחייבו הכמוצ תשלומי קרן וחומש פטור אם אכלה על השצע: **פרט למזיק.** את התרומה: **שכוסם**

שנכתבו בסדר המוקדם בפסוק מוקדם לנכרה. אם כן הוה צ"ה מקור"י ב"ח. אלף אי היה מלא לוגמיו ממש או אולי צ"ש לחומרל דהוי יותר מרביעית. ומכאן יש ללמוד דהא דלמרינן בפסחים צפרק צתרא [קן, א] גבי קידוש ואם טעם מלא לוגמיו ילא, היינו (דמלא) [כמלא] לוגמיו, דבסוס של צברה אין צריך אלף רביעית כדלמרינן בשצת צפ' המוליא [נע, ב]. ע"כ ענשווד קודם מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. מכאן הים מציא רבינו יעקב ראיא דגזירת גויה אין זה גזירה דהאסול אוכל ראשון דיי"ח דצר דפ"ק דשצת [יד, א] (ממועטי) [מדעשין] תלמודא למימר הכא שהיא מן התורה וגזרה דיי"ח דצר פשוט לכל דלעוי כי אם צרצנן. ועוד הארכתי צה הרה צשצת ופכ"ק דעירובין וצפרק כיצד משתפתין [פג, ב]. קב"א צ"ב אכשורי אובלא אובלא הוא. ואפי"ז דלענין שאר דברים משקה הוא כדלמרינן צפרק ערבי פסחים [קטו, א] כל שציבולו צמשקה צריך נטילת ידים, פי' יפני שכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה [פרה פ"ח מ"ו] ומשמע אפילו ציר ומוריים, מיי"ח לענין יום הכפורים כל דצר אכילה אוכלא הוא. וזה שצבולו גסם אכילה גסם ואחד אכלו לשם מזה, זה שצבולו לשם אכילה גסם ופושעים יסבולו צס. א"ל ר"ל האי רשע קרית ליה, ניה דלא עביד מזהו מן המונחת מזה מיהא עביד, אלמא אכילה גסה שמה אכילה. ואומר רבינו שיש חילוק בצלילות שיש אכילה גסה מאד שכן לאסול ויש לך שאינה גסה כל כך. מיר.

מסורת הש"ס

א) [צ"ל כות וכו' הערוך בערך גויה א'] (ב) חולין קכ., א) יבמות מ., ד) [נצי מוס' ויבמות מ. ד"ה אכילה ומוס' צ"ק. ד"ה אכילה ומוס' מר כה. ד"ה פסח ומוס' פסחים קן: ד"ה דלמלא] (ס) [פסחים ג: צית מ: טז: מעילה נט.], א) [עירובין פכנ:] (י) [א] מנזלר יותר צתוס' סוטה ג. ד"ה הוה וכו' ספר הישר וכו').

תורה אור השלם

- אל תשקצו את פשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם: ויקרא יא מג
- כי כל הדבש אשר לא תצננה בעצם היום הזה וגברתה מעמיה: ויקרא כג כט
- ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסקף חמשישו עקליו ויתן לבתון את הקדש: ויקרא כב יד

גליון הש"ס

נב' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ע"י חולין דף לד ע"צ מוס' ד"ה והשליש: רש"י ד"ה ולא תטמאו כו' אין ישראל מזהירים מליטמא. תמזה לי הא גס כהנים אין מזהירין צפי אמור: רק צטומאת ממ ולא צצרך:

הנהות הב"ח

א) נב' אמר ליה אביי באכילה קיס להו לרצנן: (ב) שם כככותבת צבדי אכילת פרס ודצי פרס צבדי: (א) רש"י ד"ה ככותבת כי אף הוא שיעורו לצירוף אכילתו כי והשתא קולא הוי דפטרי ליה: (ד) ד"ה חצי פרס כי צבדי אכילת פרס ולא רביון דשיעורא: (ס) ד"ה ולא טמאו כי אלף אזהרת אכילתן הוא וכו' ונטומס:

תוס' ישנים

ועוד מאי שנא דלא מיימי לה כולה מילתא דר' חנין כמו שצנחא צירש עירובין וצפרק קנא דסוים. ואי רצנינו לומר דלא קיאי מילי דצבריות צממע דאיכא אמורה דלית ליה דהוו מדאורייתא לבי חנין דקאמר התם רבי יתחק כל הנוקדס צפסוקו זה (ומוקדס לנכרה, וצלינא דרבי חנין דלר' חנין כל הפסוק הזה) לשיעורין נאמר כי ואידך ומצבורא שיעורין מי כתיבי, צמשע דלרבי חנין מיהא הוו מן התורה, והא דפריך שיעורין מיתבצ כתיבי הוא היין דהוה מצי למיפרך מעושנן אלף דלעילא נקטיה, והא דלא מטיס מילתיה דר' חנין, ויואל צוה מצינו דהעביל [יבמות עח, א] דמיימי הסם מילתא דר' יתחק דרובו ואיטו מקפיד (עליהם) [עליון כי' ואינו מביא סלה, ואין רבינו מודה, דודאי כולי עלמא אית להו דשיעורין לא כתיבי, ומי"ח קאמר צבריות דכיון דלאסמכתוהו אקרא אין לו ללמוד משם

^[1] נראה דחסר כאן אחי חיות ואולי דר"ל צצככר הוה פלגי תנאי צעירובין דף פב ע"צ ע"ש

^[2] האובל אכילה גסה ביום הכפוריים פשור. והא דלמרינן צגזיר [כג, א] ונצוריות [י, ג] גבי שני צני אדם שללו פסחיהן אחד אכלו גסם אכילה גסה ואחד אכלו לשם מזה, זה שצבולו לשם אכילה גסה ופושעים יסבולו צס. א"ל ר"ל האי רשע קרית ליה, ניה דלא עביד מזהו מן המונחת מזה מיהא עביד, אלמא אכילה גסה שמה אכילה. ואומר רבינו שיש חילוק בצלילות שיש אכילה גסה מאד שכן לאסול ויש לך שאינה גסה כל כך. מיר